

Henryk Bogacki

"Hundert Jahre nach dem Ersten Vatikanum", wyd. Georg Schwaiger, Regensburg 1970 : [recenzja]

Collectanea Theologica 42/1, 199-200

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

św. Jest to relacja o wynikach badań na tym odcinku i może służyć jako dobre wprowadzenie w metodę historii form literackich (*formgeschichtliche Methode*), niezbędnej dla odkrycia myśli natchnionego autora.

Ostatnie dwa opracowania zajmują się problematyką manuskryptów odkrytych w Qumran. K. Müller podaje uwagi metodyczne dla właściwego wykorzystania tych pism przez badacza Nowego Testamentu (s. 261—302) i omawia rękopisy qumrańskie oraz ich edycje (s. 303—310). Dzieło zamyka słownik ważniejszych terminów fachowych, jakimi posługują się metody egzegetyczne (opracowali G. Dietrich i D. A. Wolf, s. 311—329). Słownik pomaga także niespecjalistom zrozumieć fachową literaturę egzegetyczną.

Książka wydana przez J. Schreiner'a ułatwia zrozumienie współczesnych metod egzegetycznych oraz korzystanie ze zdobyczy biblistyki przez inne działy teologii.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Franz MUSSNER, *Geschichte der Hermeneutik. Von Schleiermacher bis zur Gegenwart*, Freiburg—Basel—Wien 1970, Verlag Herder, s. 34 (*Handbuch der Dogmengeschichte*, wyd. M. Schmaus, A. Grillmeier SJ i L. Scheffczyk, t. I, f. 3c — cz. 2).

Przedmiotem trzeciej części pierwszego tomu monachijskiego podręcznika historii dogmatów jest teologia Pisma św. Obejmuje ona historię kształtowania się kanonu (J. Beumer, A. Sand), historię teologii natchnienia (J. Beumer) oraz dzieje hermeneutyki biblijnej (H. Riedlinger, F. Mussner). Dotychczas ukazał się tylko zeszyt o natchnieniu biblijnym⁵. Ostatnio wydano drugą część dziejów hermeneutyki — od F. D. E. Schleiermачera, ojca nowożytnej hermeneutyki, aż po chwilę obecną. Wkrótce można spodziewać się pierwszej części, dotyczącej okresu wcześniejszego (do Schleiermачera wyłącznie).

Problematyka hermeneutyczna interesowała w omawianym okresie w pierwszym rzędzie teologów protestanckich. Dlatego też Mussner poświęca większą część swego opracowania dziejom hermeneutyki niekatolickiej (s. 3—21). Kolejno omawia teologów, których nazwiska wyznaczają zasadnicze przemiany w hermeneutyce: F. D. E. Schleiermacher, W. Dilthey, M. Heidegger, H.-G. Gadamer, R. Bultmann (wraz ze swoją szkołą).

Natomiast w teologii katolickiej większe zainteresowanie problemami hermeneutycznymi datuje się od I Soboru Watykańskiego. Wiąże się dno z ożywieniem studiów biblijnych w katolicyzmie. Mussner analizuje wskazania urzędu nauczycielskiego Kościoła na temat interpretacji Pisma św. poczynając od Vaticanum I aż po wytyczne Vaticanum II. Stwierdza, że dopiero od ostatniego soboru można mówić o początkach katolickiej hermeneutyki teologicznej.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Hundert Jahre nach dem Ersten Vatikanum, wyd. Georg Schwaiger, Regensburg 1970, Verlag Friedrich Pustet, s. 180.

Setna rocznica obrad I Soboru Watykańskiego sprowokowała wiele okolicznościowych artykułów. Wartość ich dla nauki jest nieznaczna. Poważniejszych rezultatów należy spodziewać się po publikowaniu licznych materiałów

⁵ Johannes Beumer SJ, *Die Inspiration der Heiligen Schrift*, Freiburg—Basel—Wien 1968, Verlag Herder, s. 81; por. *Collectanea Theologica* 39(1969) z. 3, 187—188.

archiwalnych dotyczących tego soboru, jak również po szczegółowych studiach nad nimi⁶. Choć więc nasza znajomość przebiegu przedostatniego soboru wzrasta powoli, szybciej dostrzegamy zmianę perspektywy w ocenie jego wyników. Zmianę tę zawdzięczamy nie tyle powiększającemu się dystansowi czasowemu, co przeobrażeniom zachodzącym w teologii dzięki uchwałom II Soboru Watykańskiego. Obecnie łatwiej oceniamy osiągnięcia Vaticanum I, wyraźniej też dostrzegamy braki, nieodłącznie towarzyszące wszystkim soborom na równi z wszelkimi przejawami w Kościele, gdzie występuje element ludzki.

Z okazji rocznicy, wykładowcy Wydziału Teologii Katolickiej Uniwersytetu Monachijskiego wygłosili w r. 1970 cykl wykładów poświęconych I Soborowi Watykańskiemu. Nie zamierzano ogarnąć całości problemów soboru, lecz każdy wykładowca poruszał zagadnienia związane z przedmiotem własnych zainteresowań. Niniejsza książka prezentuje te wykłady. Wartość ich jest rozmaita. Im ogólniejsze tematy poruszają autorzy, tym częściej ograniczają się do powtarzania stwierdzeń wcześniej znanych. Natomiast studia szczegółowe podają wiele interesujących wyników. Trzeba tu wymienić przede wszystkim dwa artykuły: P. Stockmeier, *Der Fall des Papstes Honorius und das Erste Vatikanische Konzil* (s. 109—130) oraz J. Speigl, *Das Traditionsprinzip des Vinzenz von Lerinum: id teneamus quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est* (Common. 2). *Ein unglückliches Argument gegen die Definition der Unfehlbarkeit des Papstes* (s. 131—150). Jednakże artykuły o szerszych zagadnieniach są także użyteczne dla tego czytelnika, który nie zajmował się bliżej dziejami I Soboru Watykańskiego. Otrzymuje on wiele informacji o postawie Kościoła i papieży wieku XIX, dowiaduje się o wpływie tzw. mniejszości soborowej na tekst uchwał Vaticanum I, jak również znajduje omówienie zasadniczych punktów tych uchwał.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

M. Dominikus KOSTER OP, *Volk Gottes im Werden. Gesammelte Studien*, wyd. Hans-Dieter Langer OP i Otto Hermann Pesch OP, Mainz 1971, Matthias-Grünewald-Verlag, s. X + 278 (*Walberberger Studien der Albertus-Magnus-Akademie, Theologische Reihe*, t. 7).

Z okazji 70-tej rocznicy urodzin M. D. Koster a współbracia zakonni wydali niektóre prace teologiczne jubilata. Zostały one — zgodnie z tematyką zainteresowań autora — zgrupowane w trzech działach: teoria poznania teologicznego, chrystologia i mariologia, eklezjologia. W końcowym dodatku (s. 195—272) opublikowano ponownie rozprawę *Ekklesiologie im Werden* (Paderborn 1940), która zyskała Kosterowi niemały rozgłos w teologii, dzięki dyskusjom i sprzeciwom przez dzieło to sprowokowanym. Autor zajął tam stanowisko względem ówczesnego stanu eklezjologii. Stwierdził, że nauka ta znajduje się jeszcze w stadium „przedteologicznym” i daleko jej do właściwego ujęcia. Eklezjologię trzeba dopiero stworzyć. Koster krytycznie ocenił wartość pojęcia Ciała Mistycznego dla systematyzacji teologii Kościoła, gdyż jego zdaniem nie wyraża ono istoty Kościoła. Odpowiedniejszym jest pojęcie ludu Bożego. Niewątpliwie było to śmiałe wystąpienie na tle ówczesnego zafascynowania teologii ideą Ciała Mistycznego przy jednoczesnym wyprowadzaniu z niej zbyt dalekich wniosków. Choć encyklika *Mystici*

⁶ Por. np. *Die Universität Würzburg und das erste vatikanische Konzil. Ein Beitrag zur Kirchen- und Geistesgeschichte des 19. Jahrhunderts*, tom I: *Würzburger Professoren und Dozenten als Mitarbeiter und Gutachter vor Beginn des Konzils*, wyd. Theobald Freudenberger, Neustadt a. d. Aisch 1969, s. 483.